

Варто підкреслити, що «традицію навчання студентів академічного письму слід формувати, починаючи з моменту їхнього вступу до ЗВО. Необхідно наголошувати на різниці між шкільним письмом та письмом академічним щодо вимог, щодо оформлення думок, публічних виступів, візуальних презентацій тощо» [1, с. 1].

Отже, одним із кроків запровадження принципів академічної доброчесності в закладах вищої освіти є викладання навчальної дисципліни «Академічне письмо», яка слугує основою для видозміни академічної культури в освітньому середовищі, ґрунтується на засадах академічної чесності, прозорості та доступності якісної освіти в Україні.

#### Література

1. Бахрушин В., Ніколаєв Є. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. Київ: SAIUP, 2019, 47 с. URL: <https://tinyurl.com/v6lg7wt> (дата звернення: 30.03.2021).
2. Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP). URL: <http://www.saiup.org.ua/> (дата звернення: 30.03.2021).
3. Шліхта Н., Шліхта І. Основи академічного письма: Методичні рекомендації та програма курсу. Київ, 2016. 61 с.

**Крашеніннік І. В., Конюхов С. Л.**

**УДК 378.14**

### **ШЛЯХИ ВВЕДЕННЯ ПИТАНЬ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДО ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

*Розглянуто питання оновлення змісту професійної підготовки майбутніх ІТ-фахівців та викладачів комп'ютерних дисциплін з урахуванням цілей сталого розвитку суспільства як напрям трансформації вищої освіти.*

**Ключові слова:** *сталий розвиток, стратегії оновлення змісту професійної підготовки, освітня програма, бакалаврський рівень.*

Вища освіта як система, що покликана забезпечити професійну підготовку висококваліфікованих фахівців і формування відповідальних громадян, які поділяють і поширюють загальнолюдські цінності, нині зазнає

суттєвих трансформацій. Зміни стосуються зокрема змісту професійної підготовки, до якого висуваються такі вимоги, як-от: фундаментальність, практико-орієнтованість, відповідність сучасному стану розвитку науки та суспільства, урахування освітніх запитів студентів тощо.

Серед багатьох питань, які мають бути висвітлені у змісті вищої освіти, варто виділити проблеми сталого розвитку, що стоять на суспільному порядку денному. Як наголошують І. Мула та співавтори, система освіти, що формує сучасний світ, не враховує відповідних цілей, тому вкрай важливо трансформувати її для забезпечення стійкого майбутнього [3, с. 798].

Реалізація принципів освіти для сталого розвитку у процесі професійної підготовки майбутніх ІТ-фахівців та викладачів комп'ютерних дисциплін у закладах вищої освіти відбувається шляхом оновлення освітніх програм з урахуванням потреб суспільства та сучасного стану науки; введення відповідних питань до змісту навчальних дисциплін; розширення можливостей академічної та професійної мобільності, а також навчання впродовж життя.

Розробники програмного забезпечення повинні взяти на себе частку відповідальності за посилення ресурсних проблем нашої планети, які спричинені зокрема зростанням продуктивності інформаційних технологій та скороченням їх життєвого циклу. З метою ознайомлення студентів з цією проблематикою Б. Пензенштадлер та А. Флейшман пропонують такі теми, як-от: «Інтернет – вбивця клімату? Вплив мереж і систем», «Дослідження кліматичних змін та програмна інженерія для досліджень клімату» тощо [4, с. 454-456].

Введення проблем сталого розвитку до змісту підготовки ІТ-фахівців можливе на рівні освітньої програми або на рівні освітніх компонентів. Інтеграція на рівні освітньої програми відбувається шляхом започаткування курсів, спрямованих на вивчення областей перетину комп'ютерних наук та наук про Землю і навколишнє середовище, наприклад, «Обчислювальна техніка, енергія та навколишнє середовище». Інтеграція на рівні освітніх компонентів

відбувається шляхом введення нових лекцій, вправ і проєктів до навчальних дисциплін, які не зорієнтовані на проблеми сталості [2, с. 93-94].

Три стратегії поєднання вивчення комп'ютерних наук та проблем сталого розвитку пропонує Й. Цай: 1) розробка курсу, що охоплює вибрані теми стійкості та «зелених» обчислень; 2) розробка навчальних модулів і проєктів із «зелених» обчислень, які можна ввести до складу комп'ютерних та обчислювальних дисциплін; 3) суттєве оновлення окремих навчальних дисциплін з орієнтацією на стійкість як пріоритетний напрям [1, с. 525-526].

Наше дослідження спрямоване на впровадження подібних практик у професійну підготовку майбутніх програмістів та викладачів комп'ютерних дисциплін закладів професійної освіти за освітніми програмами бакалаврського рівня. Наразі реалізується інтеграція на рівні освітніх компонентів (за підходом Фішер, Біан і Чень [2]). Зокрема, в межах дисципліни «Організація і обробка електронної інформації» студентам пропонується створити інтелект-карту та презентацію, присвячені цілям сталого розвитку. Для цього попередньо ознайомлюємо їх з матеріалами ООН і пропонуємо обрати одну з цілей (<https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals.html>), а далі на лабораторних заняттях обговорюємо отримані результати. До змісту дисципліни «Інженерна психологія та психологія праці» для студентів спеціальності «Професійна освіта» введено питання гендерної рівності, гідної праці та інновацій. В межах дисципліни «Програмування» студенти виконують проєкти з розробки програм для аналізу проблем відповідального споживання, кліматичних змін тощо.

Отримані результати дозволяють зробити висновок, що здобувачі вищої освіти загалом добре розуміються на проблемах сталого розвитку на рівні повсякденного буття, проте формування в них готовності до свідомого застосування відповідних ідей та поширення цінностей у професійній діяльності вимагає спеціально організованої роботи.

## Література

1. Cai Y. Integrating sustainability into undergraduate computing education. *Proceedings of the 41st ACM technical symposium on Computer science education*. 2010. Pp. 524–528. doi: 10.1145/1734263.1734439.
2. Fisher D. H., Bian Z., Chen S. Incorporating sustainability into computing education. *IEEE Intelligent Systems*. 2016. Vol. 31, No. 5. Pp. 93–96. doi: 10.1109/MIS.2016.76.
3. Mulà I., Tilbury D., Ryan A., Mader M., Dlouhá J., Mader C., Benayas J., Dlouhý J., Alba D. Catalysing change in higher education for sustainable development: A review of professional development initiatives for university educators. *International Journal of Sustainability in Higher Education*. 2017. Vol. 18, No. 5. Pp. 798–820. doi: 10.1108/IJSHE-03-2017-0043.
4. Penzenstadler B., Fleischmann A. Teach Sustainability in Software Engineering? *Proceedings of the 24th IEEE-CS Conference on Software Engineering Education and Training (CSEE&T 2011)*. 2011, Pp. 454-458. doi: 10.1109/CSEET.2011.5876124.

Кульчицька А.В.

УДК 378.015

### КУЛЬТУРА ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ В СТРУКТУРІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ

*Обґрунтовано важливість культури професійного спілкування в контексті успіху в професійної діяльності. Проаналізовано доцільність імплементації змістовного модуля культури професійного спілкування в структуру освітнього процесу підготовки фахівців різних галузей.*

*Ключові слова:* культура професійного спілкування, міжособистісна взаємодія, освітній компонент, освітні компетентності, програмні результати навчання.

Соціально-психологічні виклики сучасного суспільства в Україні потребують якості підготовки фахівців різних галузей з врахуванням актуальних підходів, інновацій та технологій. В сучасних умовах швидкої трансформації змін у суспільстві особливої вагомості набувають інтегральні, загальні та фахові компетентності особистості, які у значній мірі впливають на успішність та конкурентоспроможність в професійній діяльності фахівця. Вважаємо за необхідне формування цих компетентностей на стадії навчання в